PM- Rapport

Romutsättning Giertsbäcken 2020-22

Produktionsförbättrande åtgärder inför nya miljövillkor för Giertsbäckens KRV.

Foto: Magnus Bidner, Ekom AB

Projekt: Fiskproduktionsförbättrande åtgärder i Giertsbäcken 2020-2022
Ort och datum: Sorsele 2020-04-09
Utförare: EKOM AB
Uppdragsansvarig: Magnus Bidner

EKOM AB
Vindelvägen 3
924 31 Sorsele
www.ekom.se

1 Bakgrund

Grannäs Risnäs Sff har under senare år arbetat med att utveckla fisket i nedre Giertsbäcken. Reglerna för fiskuttag har skärpts, kortpriserna setts över, båtramp byggts och en skyltning är på gång. Till sommaren 2019 kommer även fiskevärdar att anlitas av föreningen. Fiskevärdarna kommer att ansvara för tillsyn, fiskeinformation, skötsel och även delar av marknadsföringen.

Giertsbäcken är ett av Vindelälvens största biflöden och har idag ett bra bestånd av harr. Öringen däremot har det svårare. Förmodligen fanns här innan byggnationen av Giertsbäckens kraftverk (1936) en vandringsöring som hade sina uppväxtområden på Storvindeln och sökte sig upp i bäcken för lek och ev. fäbodvandring. Projektets långsiktiga mål är att försöka återskapa ett vandringsbestånd liknande det som finns i Kraddsele och Ammarnäs. Detta kommer givetvis att ta tid, men tidpunkten känns rätt med tanke på den nya lagen som kommer att innebära omförhandling av miljövillkoren för alla kraftverksanläggningar så även kraftverket i Giertsbäcken.

Från och med den 1 januari 2019 gäller ny lagstiftning som innebär att verksamhet som bedrivs med stöd av urminnes hävd, privilegiebrev eller annan sådan särskild rättighet som avses i 2 kap 41 § äldre vattenlagen ska anses bedrivas med stöd av rättighet som tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Detta framgår av nya 5 a § lag (1998:811) om införande av miljöbalken.

För Giertsbäcken kan det innebära en total utrivning liknande den i Åman nedre eller så måste fungerande fiskvandring säkerställas/dokumenteras. I den tidsplan som ligger ute på remiss, så skall en omförhandling tidigast starta 2026 för Giertsbäcken, men i remissvaren så menar många tunga instanser att Vindelälvens omförhandlingar borde tidigareläggas till 2020, där ingår Giertsbäcken.

Gertsbäckens kraftverk uppfördes år 1936 av Sorsele Elektriska Kraftbolag uteslutande avsedd för landsbygdens elektrifiering. Anläggningen köptes år 1997 av nuvarande ägare, Grannäs Intresseförening. Anläggningen är hårt nedsliten och i behov av förnyelseåtgärder för att möjliggöra en fortsatt säker och ekonomisk drift.
Gertsbäcken kraftverk är beläget vid Kvarnforsen cirka 2,5 km uppströms Gertsbäckens utflöde i Storvindeln och cirka 20 km uppströms Sorsele. Gertsbäcken är ett biflöde till Vindelälven och ligger i Sorsele kommun, Västerbottens län.
Anläggningen är ett strömkraftverk, vilket innebär att tillrinnande vattenföring passerar damm och kraftverk utan reglering. Vattnet leds via en tilloppstub till kraftstationen som drivs med en francisturbin med en maximal slukförmåga av 2 m3/s. Från stationen leds vattnet tillbaka till åfåran genom en utloppskanal. Den installerade effekten är cirka 150 kW och produktionen under ett normalår är cirka 750 000 kW. Längsmed Gertsbäckens östra sida löper en mindre bäckfåra, ”Fiskbäcken”, som ansluter till huvudfåran cirka 80 m nedströms dammen. Inloppet till Fiskbäcken är naturlig och vattenflödet bestäms av vattenståndet uppströms dammen.

2 Projektmål

Att under tre år sätta ut ca 24 000 romkorn/år av Ammarnäsöring enligt metoden Retrout i Giertsbäcken.

3 Projektsyfte

Syftet är att öka den naturliga produktionen av vandringsöring på strömsträckorna i nedre Giertsbäcken, som ett led i de miljöförbättrande åtgärderna som förmodligen blir aktuella vid en omförhandling av miljövillkoren för Giertsbäckens KRV i den nationella planen.

4 Projektplan

4.1 Romutsättningar

Metoden ger hög överlevnad och ynglen präglas på det vatten de kläcks i, vilket gör att de har bättre chans att överleva och starta upp en egen reproduktion i vattendraget. Detta är en relativt arbetskrävande och långsiktig metod som innebär att man måste jobba parallellt med vanliga utsättningar om man vill ha fångstbar öring under tiden.

Planen är att genomföra dess åtgärder under 3 år, med första utsättning mars-april 2020.

Figur 1-2. Preparering av romboxar.

Figur 3. Planerade lokaliseringar av romboxar för utsättning mars- april 2020

Figur 4. Lokal 2. Vandringsvägen

Figur 5. Lokal 3. Ns. Hängbron

Figur 6. Lokal 4. Uppströms Ön

5 Genomförande 2019

Vid inventering 2019-04-23 genomförd av Magnus Bidner beslutades att projektet skall omfatta 3-4 olika områden. (Figur 3). Vid vårens inventering bestäms om det skall placeras en romback vid vindskyddet uppströms dammen. Områdena är valda så att det ska vara goda förutsättningar med tanke på isläge, vattendjup och strömhastighet, samt att det finns uppväxtområden i anslutning till romboxarnas placering.

5.1 Uppföljningar elfisken

Förberedande elfisken genomfördes under september 2019 på två av utsättningslokalerna. På grund av högt flöde i vandringsvägen under denna period, så kunde inget elfiske genomföras där. Utsättningslokalerna kommer att elfiskas varje höst under projekttiden.

Resultaten visar på en svag föryngring i områdena där projektet skall genomföras

Lokal	0+/100m2 (öring)	>0+/100m2 (öring)	totalt antal fångade
1. Ns Kraftledning	**1,7**	**1,5**	**4**
2. Us ön	**0,7**	**1,2**	**3**

5.2 Genomförande romutsättning/ tidplan

Samråd med berörd samfällighetsförening genomfördes på stämman i juni. Styrelsen har löpande informerats och ställer sig mycket positiv till åtgärden och kommer att bistå med manuell arbetskraft och utrustning vid utsättningarna. Under hösten beställdes grus, backar och romboxar. Förberedelser har genomförts med att fördela gruset i backarna. Backarna förvaras nu torrt för att vara lätta att handskas med när det blir dags för utsättning. Rommen har beställts via Lycksele fiskodling och levereras under rätt tidpunkt under april månad. Utsättningstillstånd söktes under november månad.

Figur 7. Förberedelser inför vårvinterns utsättningar

2019

- Utbildningar, samråd, beställning rom
- Inventering och uppmätning av utsättningslokaler
- Inhämtning av erforderliga tillstånd
- Ansökan om medel till projektet
- Elfisken av lokaler före utsättning

2020

- Utsättning rom (april)
- Kontroll av romboxar (april-juni)
- Upptag av boxar (juni-juli)
- Elfiskeuppföljning lokaler (aug-sept)

2021 -2022

I stort sett en årlig upprepning av verksamhet 2020, samt slutrapport projekt.

6 Samarbeten och ansvarsområden

För att detta projekt skall kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt krävs medverkan från ett flertal parter. I första hand gäller det fiskerättsägarna, Vindelälvens Fiskeråd och Öreborg fiskodling (som producent av rom). Denna samverkan är redan etablerad och den här ansökan ett resultat av detta.

Initiativet till detta projekt har kommit från samfälligheten Grannäs Risnäs Sff och länsstyrelsen (muntl. Torleif Eriksson) som tillsammans förvaltar de sträckor av Giertsbäcken där de nu planerade utsättningarna kommer ske. Önskan att kunna återuppbygga beståndet av vandringsöring har varit stark i dessa områden och man ställer sig positiva till projektupplägget och kommer också att aktivt delta i utsättningar och uppföljningar.

7 Nödvändiga tillstånd

Vissa tillstånd kommer att krävas för att projektet skall kunna genomföras som planerat.

1. Medgivande från berörda fiskerättsägare/förvaltare för utsättning i de respektive vattendragen.

2.Tillstånd från Länsstyrelsen för de planerade utsättningarna. Dessa kommer att sökas från SFF innan utsättningar genomförs. Bedömningen är att tillstånd inte kommer att innebära några problem eftersom det rör sig om samma utsättningsmaterial (öringstam), som finns i systemet sedan tidigare.

EKOM

KONSULTER INOM SÖTVATTENEKOLOGI